

הלכות שבת סימן שעא

מן **החצר** (טז) *שמת בשבת, אם ערב, אפלו ירשו אחד מבני השוק אינו אוסר, (יז) ואם לא ערב, אם ירשו אחד מן השוק, *כל זמן שאינו בא לרוד עמקם (יח) אינו אוסר, בא לרוד בשבת בבית מורישו, (יט) אוסר. ואם ירשו אחד מבני החצר, אם ערב היורש הנה דר עם המוריש בבית אחד, אינו אוסר (כ) אף-על-פי שלא ערב המוריש, (כא) ואם לא הנה דר עם המוריש אלא בבית אחר שבחצר, אוסר (כב) אף-על-פי שערב היורש, מין שלא ערב המוריש. (כג) ואם מבוער יום מת (כד) וירשו אחד מן השוק, הרי זה אוסר, (כה) *להוא שקבא היורש בבית מורישו בשבת: ה' (כו) *ישאל (ג) וגר שהיו דרים בחצר ומת הגר מבוער יום (כז) והחזיק ישראל אחר בנקסיו, (כח) אפלו לא החזיק (כט) עד שחשקה, אוסר עד שיבטל רשותו (ל) משאר יורש. מת (לא) משחשקה, אין המחזיק אוסר, שבתה הראשון עומד: ו *אחד מבני החצר שהיה גוסס, (לב) אף-על-פי שאינו יכול לחיות בוכינים, אוסר עד שיצרכו

י הראשון שם וסמך המפיר שם ל הראשון שם מן ברייתא שם ע' ודקמפוש לה שם באקרא ג טור שם תוקפים פסקו ד מלכות ורובין וכתב הרב המפיר שהוא חספספא פסק ה

באר היטב

וה' שאינו באחד מן החצר שלא ערב, ומשה' אם מת משחשקה אוסר: (ג) וגר. סי' וערב בחד, וכשמת הגר מבוער יום בטל הערוב שלו וזה ישאל אחר יכול

משנה ברורה

והוא הדין אם הנה המוריש אחד מן השוק, תלוי גם-כן בערב ולא ערב, אלא (י) סתמא דמלכתא קשהא דר בשוק אינו מערב על הבית שיש לו בחצר, להכי נקט המחבר 'אחד מן החצר שמת' כו': (טז) שמת בשבת. רוצה לומר, (יא) ולא הניח בני-ביתו בבית, ואם-כן כיון שמת בטל הערוב, וירשו אחד מן השוק ובא לרוד שם בשבת, והוא הלא לא הניח ערוב מבוער יום, אפלו הכי אינו אוסר על בני החצר, (יג) דכיון שהתר בין-השמשות בערוב המוריש התר לכל השבת: (יז) ואם לא ערב. גם זה מירי (יג) שאין לו בני-בית שם: (יח) אינו אוסר. אף בדגאסר בתחלת השבת מתמת המוריש שלא ערב עם בני החצר, מפל מקום פשמת ונשאר הבית בלא דיורין (יד) לא חשיבא לאסר: (יט) אוסר. כיון דיש עתה בעלים לדירה, אוסר²⁶ על בני החצר עד שיבטל רשותו, וכדלקמן בסימן שפ: (כ) אף-על-פי שלא ערב המוריש. שבני-ביתו של אדם (טו) מערכין לו שלא מדעתו²⁷: (כא) ואם כו' עם המוריש. אף דגם עתה לא בא לרוד בבית שגירש, (טו) מפל מקום כיון דיש לו בית באותו חצר שדר בו, וראוי לו להשתמש גם באותו בית שגירש, חשיבין כאלו נכנס לרוד בו והרי דירה בבעלים: (כב) אף-על-פי שערב היורש. לאותו בית שדר בו: (כג) ואם מבוער יום מת. כאן לא חלק בין ערב ללא ערב, דאפלו ערב, כיון שמת מבוער יום בטל ערובו והרי כלא ערב: (כד) וירשו אחד מן השוק, דאלו אם ירשו אחד מבני החצר, (ח) חל הערוב שפניח בשביל ביתו שדר בו גם על בית זה: (כה) והוא שקבא כו'... לרוד בה, והנה לה דירה בבעלים, והוא הלא לא ערב: ה' (כו) ישאל וגר שהיו דרים כו'. מירי (יט) לשערכו בחד, ולכן אינו אוסר אלא קשמת הגר מבוער יום, שקטל הערוב שלו: (כז) והחזיק ישראל אחר בנקסיו. דאלו החזיק אותו ישאל הדר שם, ככל גוני (טו) מתר, דהרי הוא נשאר יחיד בחצרו, והוא הדין כשלא החזיק אדם כלל בחצר זה בשבת זו דמתר, דהרי אין לה בעלים: (כח) אפלו לא החזיק כו'. רוצה לומר, אף-על-פי

באור הלכה

ועין בט"ז שכתב עליו דלא דק²⁸, וכבר השיג הגר"א²⁴ וכן שארי אחרונים על מרחי"ט, ועין מה שפרץ הפגן-אברהם בסעיף קטן ד, וגם על זה השיג הגר"א, עין שם, ומחמת קשיו זו הכרית הגר"א דלא כסעיף ב, עין שם. אכן לפי מה שכתב הפגן-אברהם בסעיף קטן ה מרחי"ט קשית הכ"ח ואין אנו צורכין כלל לתרוצו שפרץ בסעיף קטן ד, וכן קבת הפגן-אברהם בסעיף שקל, עין שם: * שמת בשבת כו'. דע, ולפי מה שכתב הפגן-אברהם בסעיף קטן ח, על-ביתו מירי היא שבעת כניסת השבת לא הנה ערוך גוסס, דאי לא הכי לא חל הערוב קלל כיון שאינו ראוי להתקיים כל השבת: אמנם בספר ציצית-אלמג' חולק על דברי הפגן אברהם שם כמו שאנתיק שם, ולפי זה מירי היא השלחן-ערוך בכל גוני: * כל זמן שאינו בא כו' אינו אוסר, עין במשנה ברורה. והנה המחבר סתם קבעת הרא"ש והתוספות, אבל אין דין זה ברור, והרשב"א בעבודת-הקדוש וכן בחדושי חולק על זה וסבירא לה דכיון שגאסר למקצת שבת גאסר לכל השבת²⁵, והביאו הרב המפיר, וכן פסק הירשק"א בסוגיא ירוש' מהו שיבטל, עין שם ועין שם בחדושיהם שהביאו לענין הלך לשבת אצל בתו הפוסק בריש הסימן, מירי נמי דוקא כשהלך מבוער יום, אבל הלך בשבת אפלו אין דעתו לחוד בשבת אמרינן כיון שגאסר גאסר, ומשמע מדברייהם דחלי זה בנה ונדעת הפגן אברהם בסעיף קטן א, ואם כן ריש"ג גם-כן דנרש ונדרף מין דמירי שהלך לשבת מבוער יום, סבירא לה גם-כן בעניניו כהרשב"א והרשב"א ולא כהתוספת והרא"ש: * אכן לפי מה שכתבנו בריש הסימן בשם הבית-מאיר וגאון-השקט לסלק בזה, אין הכרח דרש"י יסבר כהרשב"א והרשב"א. ועין בבאור הגר"א בענין גם-כן בזה ומשמע דדעתו נוטה לדעת הרשב"א, ועל-כן למעשה צריך עיון: * והוא שקבא היורש כו'. הקשו האחרונים: הא כיון דמתחלת שבת הנה דירה בלא בעלים ולא הנה אוסר יורה על בני החצר, אמאי לא נימא כיון שבתה היתה ובהיה דסעיף ב? ויש לומר, דדוקא כסעיף ב שהיה כיון אפלו לו מבוער יום, אמרינן שהסיח מלבו לחוד בוכינים, ולכן אמרינן בה אף שארע שנינו ובא, כיון שהתרה התרה, מה שאין כן בזה לא אמרינן כלל שהירש הסיח דעתו בעת מחלת כניסת השבת שלא לבוא קלל בשבת לרוד בבית (ממ"א וחדושי ור"ע, ע"ש): * אחד מבני החצר שהנה גוסס כו'. עין מה שכתבנו במשנה ברורה בשם הפגן-אברהם שכתב בשם הגהת תוספות. ועין בספר ציצית-אלמג' שפסק מאד על עקר דין זה, וכתב דמדסתמו הטור ושלחן-ערוך לעיל בריש סעיף ד דאם מת בשבת, אפלו אם ירשו אחד מבני השוק ולא ערב אינו אוסר, ולא התנו דדוקא כשלא הנה גוסס, אלמא דלא סבירא להו כהנה

שער הציון

(י) פסח-משנה פפרק ב: (יא) דאם הניח לא בטל הערוב כלל: (יג) פוסקים: (יג) דאם יש לו בני-בית שם, אפלו אם לא בא היורש לרוד בבית גספן אסור, דהרי יש לדירה בעלים, ומה שכתב המחבר לרוד עמקם: לאו דוקא: (יד) עין בבאור הלכה: (טו) עין בסימן שסו: (טז) חדושי רבי עקיבא ארג בשם תוספות והרא"ש: (יז) ואפלו אם הניח הערוב קדם שמת המוריש, כיון דבעת קנית הערוב התינו בין-השמשות כבר מת והרי זה הבית שלו, ונב"ל כסעיף ג: (יט) אחרונים: (יט) תוספת-שבת: (כ) גמרא: (כא) כדלעיל בסעיף ד, וכן משמע בפרימגדים: (כב) ורוצה לומר, דאף-על-יב דאי בעי האי זוכה לערובי מבוער יום לא הנה יכול לערב דהרי אז הנה הגר צדון חי, אפלו הכי מנהיג בה בטול, כמו יורש שגירש נכסי אביו שמת מבוער יום ולא ערב אביו אפלו הכי מנהיג בטולו של יורש, כן הוא הדין בזוכה זה [גמרא]:

הלכות שַׁבַּת סִימָן שְׁעָא שַׁעֵב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לג]

דאם מת קשקת אוסר²⁸.

28) ואם גסס ואחר כך הבריא ומת בשבת מחמת סיבה אחרת, כתב התוספת שבת (ס"ק יח) שאומרים 'הואיל והותרה הותרה', שכיון שהבריא יצא מכלל רוב גוססים למיתה, ולגבי המיתה שאחר כך אומרים 'הואיל והותרה הותרה'.

[משנ"ב שם]

אָכַן אַם הַעֲרוֹב הִנָּח קְשֶׁקֶת הָעֵבֶר²⁹.

29) ופשוט שעירב או לכל שבתות השנה או לחלקן, שלכך אם בשעה שחל העירוב היה מותר אומרים 'שבת שהותרה הותרה', וכעין זה כתב לקמן (ס"ו שער ס"ק ד) לענין חלון שנסתם בשבת.

[שעה"צ ס"ק כה]

דאף פֿיש גוסס שְׁנַמְשֶׁךְ עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים³⁰.

30) בדין 'מיעוט גוססים לחיים', כתב התוספת שבת (ס"ק יח) שגוססתם יכולה לימשך יותר משלושה ימים, ורק הגוססים שסופם למיתה נמשכת נסיתם עד שלושה ימים ולא יותר. ולפי זה הסתפק באופן שנסס שלושה ימים לפני שבת וגם בבין השמשות המשך לגוסס, האם הוברר שגוססתו אינה מן הגוססים למיתה, והרי הוא בכלל מיעוט גוססים לחיים ויש לומר 'שבת שהותרה הותרה', או שיש לחוש שמא הגוססה של בין השמשות היא כבר גוססה של מיתה, ואינה המשך לגוססת הימים הראשונים.

[בה"ל ד"ה אחד]

ובקשעת הדיק נרָאָה דִּיש לִסְמָךְ עַל נְהָ³¹.

31) דעת החו"א (א"ח ס"ו פ"ח ס"ק ב), שגם כשהוא גוסס בין השמשות, אומרים 'הואיל והותרה הותרה'; משום שרק במקום שאחד עושה מעשה ובידו לאסור כל שעה אין אומרים הותרה, מה שאין כן גוסס שאין בידו לאסור. והוסף, שלדעת הרא"ש (עירובין פ"ח ס"ו ו) שפסק שגר שמת בערב שבת והחזיק ישראל אחר בנכסיו בשבת, אוסר, ואין אומרים 'שבת שהותרה הותרה' כיון ששכח שישאל יבוא, אם כן גם בגוסס אוסר, כיון שהוא דבר שכח שימות.

סִימָן שַׁעֵב

דיני שתפי הדירות לערוב

[משנ"ב ס"ק א]

בְּכָלֵל עֲלִית הַבַּיִת הוּא וְכַבִּית דְּמָנָא⁴.

1) ובפשטות, דבריו אלו הם לשוניתו לעיל (ס"ו שנה ס"ק לד), שכשיש בבית חדר שאוכלים בו בשבת, כל חדרי הבית דינם כבית. אמנם הגרי"ח קניבסקי (מכתבים) כתב, שגם לפי דברי החו"א (א"ח ס"ו צ ס"ק מא) שרק החדר שבו אוכלים בשבת נחשב לבית, ושאר החדרים שבבית דינם כחצר, יש לומר שגם מקרה שההשתמשות בו היא דרך החדר הוא כמו זרית שבחדר, וגם לפי החו"א נחשב בית. [וכעין זה כתב החו"א (שם ס"ו ס"ה ס"ק ב) שם בענין חקק שבבית, שאפילו אם הוא עמוק עשרה, הצדדים שגבוהים ממנו עשרה נדונים כחורי החקק]. וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ו שער ס"ק ב).

[משנ"ב שם]

עֵינָן לְעִיל בְּסִימָן שְׁמָה סְעִיף טז².

2) שם מבואר, שכשהגג בולט חוץ למחיצת הבית, אין אומרים גוד אסיק למחיצת הבית, ונמצא שאין לגג מחיצות דינו ככרמלית, ואסור לטלטל מהגג לחצר ולקרפף.

[משנ"ב ס"ק ג]

רְשׁוּת אָתָּד הָרָן³.

3) ומרפסת בקומת קרקע היוצאת לחצר, כתב החו"א (יר"ד ס"ו קסח ס"ו ו ד"ה בית) לענין דיני מוזהר, שה"טרסא [מרפסת] משמשת תשמישי חצר לשיבה לטיול ולאכילת עראי. ולכאורה גם לענין דין שביטה, כלים ששבתו שם נחשבים ששבתו בחצר, ומותר לטלטלם לגג לחצר ולקרפף.

וכן בית הכנסת, דעת המשגיב לעיל (ס"ו שער ס"ק ל) שדינו כחצר, ודלא כמהר"ל (רי"ש דיני עירוב חצרות) שאסר להוציא כלי ששבת בבית הכנסת לחצר [וראה מה שכתבנו שם].

חדר קטן [שאין בו ד' אמות על ד' אמות] הנמצא בתוך חדר גדול, דעת התוספת שבת [הובא בביה"ל לעיל ס"ו שער ס"ג ד"ה ד' אמות] שאפשר להניח שם עירובי חצרות, משום שנחשב כחדר אחד גדול, ומבואר שטובר שדינו כבית. הבה"ל (שם) פקפק עליו, שכיון שלחור הקטן יש מחיצות, נמצא שאין בו ד' אמות על ד' אמות, ונשאר בצ"ע למעשה, ולדבריו לכאורה דינו כחצר. אכן, יתכן שלפי דעת המשגיב הני"ל, שכשיש חדר בבית שאוכלים בו כל חדרי הבית נדונים כבית, הוא הדין חדר זה נדון כבית.

חדר מדרגות, כתב בשו"ת אור לציון (ח"א ס"ו לא) שדינו כבית שער ולא כחצר, וטובר שאין איסור להוציא מן הבתים לבית שער אפילו כשלא עירבו. אמנם בספר עמק החכמה (ס"ו כו) האריך להוכיח מדברי הראשונים, שבית שער של רבים לא גרע מחצר, והביא שהאור לציון עצמו חזר בו. עוד הביא, שגם החו"א החמיר בזה [ראה מה שכתבנו לעיל ס"ו שער ס"ק ג].

[משנ"ב ס"ק ד]

וְלֹאֲפוּקֵי קְשֶׁשְׁבָתוֹ בְּתוֹךְ הַקְּבִיטָה⁴.

4) שמקום שביתת הכלי נקבעת לפי מיקומו בבין השמשות, וכן מבואר מפשטות לשון הבה"ל (ד"ה לחצר) בשם הבית מאיר, וכן כתבו הרשב"א והריטב"א (עירובין צט, ב) שגשמים שירדו בשבת לגג חבירו וממנו לחצרו, לא קנו שביתה בגג. מאידך, דעת החו"א (א"ח ס"ו קד ס"ק כה) שכלי שנכנס לבית או לחצר גם באמצע שבת, קנה שביתתו שם.

[משנ"ב ס"ק ז]

וְאָסוּר לְהוֹצִיא מְרֻשּׁוֹתֵי הַקְּבִיטָה אֵלָיו⁵.

5) חוה לא כמו שכתב בשו"ת המבי"ט (ח"ב ס"ו מוח), שכיון שקרפף שגודלו אפילו יותר מכבית סאתיים הוא רשות היחיד מן התורה, לכך מותר להוציא מרשות היחיד אליו.

[משנ"ב ס"ק יד]

וְהוּא הַדִּין לִגַּג וְלִקְרָפֶף⁶.

6) הוא הדין למבוי. ולקמן (ס"ו שער ס"ק ב) ביאר, שאם המבוי מתוקן בלזי או קורה, מותר לטלטל בו כלים ששבתו בתוכו או בחצרות אף אם לא עירבו החצרות יחד, ושלא כדעת הרמב"ם (פ"ה מה"ל עירובין ה"טו, הביאו השו"ע שם) שאם עשו עירוב חצרות ולא שיתוף מבואות, אסור לטלטל במבוי ד' אמות כדן הכרמלית. אמנם אם לא עשו עירוב כלל, גם לדעת הרמב"ם מותר לטלטל. ואם המבוי מתוקן בצורת הפתח, כתב המשגיב שם (ס"ק ד), שגם לדעת הרמב"ם מותר לטלטל במבוי.

[משנ"ב ס"ק טו]

דְּהָרֵי גְּזֵרָה לְגִזְרָה⁷.

7) פירוש, שאין לאסור להוציא כלי ששבת בחצר זו לחצר אחרת מטעם גזירה שמא יוציא גם כלי ששבת בבית, שהרי טעם האיסור

הלכות שבת סימן שעא שעב

רלט באר הגולה

לו בפת (ז) (ג) ויערבו עליו, (לד) וכן קטן אוסר אף-על-פי שאינו יכול ללכלל פזית, אכל האורח אינו אוסר, כמו שנתבאר בסימן שע:

שעב דיני שתפי הדירות לערוב, ובו י"ט סעיפים:

א משנה ערוכין פ"ט וכו' שמעון שם בגמרא צ"א ב רש"י שם במשנה ונקרא ודמיון דמקד ג מהלכות ערובין ושא"ר פוסקים ג כותבא שם ד שם בגמרא כו' יחזקאל ושמואל

א (א) *גגין ונחצרות (ב) וקורפיות, כלן (ג) רשות אחד הן לכלים (ד) ששבתו בתוכן, שמתר לטלטלם מזה לזה, אפלו הם של בעלים הרבה (ה) ולא ערבו יחד, מתר לטלטל מחצר לחצר אחרת (ו) או לגג או לראש-כתל (ז) שביניהם, ומגג לגג אחר הסמוך לו (ח) אפלו גבוה ממנו הרבה, (ט) ומגג לקרפף (י) שאינו יותר מסאתים, או שהקף לדידה אפלו הוא יותר מסאתים, (יא) לא למבוי שמתקן בלחי או קורה (יב) אפלו לא ערבו בו. (יג) ודאף-על-פי שערבו בני חצר לעצמן, דשכיחי מאני דבתים בחצר, מתר לטלטל בלים ששבתו בחצר זו (יד) לחצר אחרת, (טו) ולא חישבין (טז) *שמא יטלטל

באר היטב

(ז) ויערבו. ואם מת בשבת אוסר כיון שאין הערוב ראוי להתקיים כל השבת, דרב גוססין למיתה, כמ"ש סימן שפג, מגן-אברהם:

באר הלקה

זו, ועוד הביא קצת ראיה דהתוספות לא סבירא להו, עין שם שהאר"ך בזה, ודעתו להלכה להקל בזה, ובשעת הדחק נראה דיש לסמוך על (א):

* גגין ונחצרות וקורפיות וכו'. בגמרא איתא דגם מבוי רשות אחד עשהו, והמחבר נקט לשון המשנה וסמך עצמו על מה שכתב בסוף דבריו: * שמא יטלטל גם בלים ששבתו בבית לחצר אחרת. ולענין אם מתר לטלטל בלים ששבתו בבית בחצר עצמה שאינה מערכת לשעבר והוציאן לשם מן הבית או שהוציאן דרך מלבושי יש לדרן בזה: מי נימא ולא אסרו אלא ההוצאה מרשות אחד לחברו, אכל בחצר זה גופא אף ששבתו בבית לא אסרו בטלטול לשעבר הוציאן שם, בין שהוציאן דרך התר בגון על-ידי מלבוש או אפלו דרך אסור, או אפשר דכיון שאינה מערכת ורשות כל בני החצר שולטין עליה, עשאתה קצין רשות-הרבים ואסור לטלטל אף בחצר זה גופא יותר מארבע אמות. אחר כך מצאיה מחלקת בזה בין הפוסקים: בספר אבן-העזר ריש סימן שטו החליט בנה לאסור, וישנן מבאר להדיא בעבודת-הקדוש, דאם הוציא לחצר שאינה מערכת אסור לטלטל בה יותר מארבע אמות, וכן משמע קצת מהרמב"ם ריש הלכות ערובין דין א' וב' ודרן ה', עין שם, אכן ברש"י שבת דף קל עמוד ב דבור הפתחיל 'מתר' מבאר, דאם כבר הוציאן לחצר וקגון על-ידי מלבוש, אף שפשוטו שאסור בטלטול חצר גופא, שמתר לטלטל בכל אופן

עין (א) גגין. הינו (ב) על הגג, שאין עוד קרוי למעלה ודאלו על התקרה שהוא תחת הגג, בכלל עלית הבית הוא וכבית דמין⁽¹⁾, וגגין שלהן חלקין היו וראויין להשתמש עליהן. ומגרי כשלא היו בולטות חוץ למחיצת הבית, ואם היו בולטות, עין לעיל בסימן שמה סעיף טז⁽²⁾: (ב) וקורפיות. עין לעיל בסימן שמו סעיף ג: (ג) רשות אחד ה⁽³⁾. דכל אלו (ג) אין תשמישן מיוחד ומדיר, לפיכך אין בהם חלוק רשות ומתר לטלטל מאחד לחברו בלי ערובי-חצרות. (ד) וכל-שכן שמתר לטלטל בגגין או בנחצרות גופא מאחד לחברו, וכן מתר לטלטל בכל החצר [או בכל הגג] אף שלא ערבו הדירורין יחד, ולא העריכו חקמים ערובי-חצרות אלא משום שיהיה מתר להוציא לתוכה כלי הבית ששבתו בבית מבעוד יום וכן מחצר לבית: (ד) ששבתו בתוכן. הינו שהיו מנחים שם מבעוד יום, ולא פוקי ששבתו בתוך הבית⁽⁴⁾: (ה) ולא ערבו יחד. הינו החצרות בבתי הדין או הגגין והנחצרות, דאלו בחצר גופא יותר כותבא הוא כשערבו בחדי, כמו שפטים לכסוף: (ו) או לגג. של חברו: (ז) חלוציהם. שביין שמי חצרות, ומבאר היטב לקמן בסעיף ו: (ח) אפלו גבוה וכו'. ולא אמרינן (ז) שעל-דידה יתחלק לשתי רשות: (ט) ומגג לקרפף. והוא הדין מחצר לקרפף: (י) שאינו יותר מסאתים. דאלו אם היה יותר מסאתים, בכלל פרמלית הוא כיון שלא הקף לדידה, ואסור להוציא מרשות-היחיד אליו⁽⁵⁾, וכמבאר לעיל בסימן שנח: (יא) או למבוי וכו'. רוצה לומר, שמתר להוציא לו מחצרות וגגין וקורפיות בלים ששבתו בתוכן; והטעם, דגם מבוי (ס) אין תשמישו מיוחד ומדיר, לפיכך הוא רשות אחד עמה, ולא העריכו שתופיי-מבואות אלא לכלים ששבתו בתוך הבית שיהיה מתר להוציא למבוי: (יב) אפלו לא ערבו בו. רוצה לומר, שלא נשתתפו החצרות יחד: (יג) ודאף-על-פי שערבו וכו'. רוצה לומר, ולא מקצתו אם לא ערבו בני חצר לעצמן, דאז אין מצוי בחצר כלי הבית כלל, דהלא אסור להוציאן שם, כנודא מתר לטלטל מחצר לחצר בלים ששבתו בתוכן, דהא לא שוף למגור אטו כלי הבית: (יד) לחצר אחרת. והוא הדין לגג וקרפף⁽⁶⁾, וכנ"ל: (טו) ולא חישבין וכו'. דהוי (ו) גונה לגונה⁽⁷⁾: (טז) שמא יטלטל גם בלים וכו'. מזה מבאר,

שער הציור

(כג) אחרונים: (כד) מאמר-מרדכי, ובה אפלו אינו דר עמו באותה בית גם כן מחשב דיהה כבעלים, וכדלעיל בסעיף ד במשנה ברוכה: (כז) דאף שיש גוסס שנמשך עד שלשה ימים⁽⁸⁾, כיון דהכא חזונו שמת באותו יום, אנלאי מלתא למפרע שהיה מין יסירה שימזת באותו יום [ומת"ש]: (כז) הינו כשבא אחד מן השוק לדור בבית או שהיה יורשו אחד מבני החצר: (כז) מגן-אברהם: (כז) רש"י ושא"ר פוסקים: (ג) גמרא: (ז) הינו לאפוקי מדעת רבי מאיר במשנה: (ס) רש"י: (י) לבוש:

הלכות שבת סימן שעב

גם פלים ששבתו בפית *לחצר אהרת* *או* לנג לזרפף: ב *לזרפף יותר על סאתים שלא הקף לדידה הני ברמלית, (יז) ואסור לטלטל ממנו (יח) לזרפף אחר, להכניס ולהוציא מזה לזה, (ט) כי אם שתי אמות בזה ושתי אמות בזה: ג' ושתי חצרות שרוצות לערב יחד להחיר אף פלים ששבתו בפתים, אין צריכות ערוב אחר, אלא הערוב שעשו כבר (כ) יולייכו אחד מפני החצר בשביל כלם ויתנגנו באחד מקמיה חצר שניה, ואם ירצה יוליף שם אפלו פת משלו (כא) וכלם מתרים. הגה והוא שערבו בני חצרו עמו (כב) תחלה (תשובת הרא"ש סי' ט) או (כג) שאין צריכין לערב, כמו שנתבאר (כד) סימן שע (כ"י). (כה) והוא שערבו בני חצרו בני החצר השניה לעצמה. *ואין בני חצר השניה צריכים פת אחר, אלא הערוב שעשו כבר (כו) מתירין:

משנה ברוחה

דכלים ששבתו בפית, אף שבאו בהתר לחצר זה מפני שערבו בה, אף-על-פי-כן אסור להוליכן לחצר אהרת שלא ערכו עמהם. (י) והוא הדין אם הוציא מקמיה החצר להחצר שלא ערכו בה והוציאן שם דרך התירוט, כגון דרך מלבוש, ופשטן שם, גם-כן אסור לחזור ולהוציא משם לחצר אהרת; אכן אינו מבאר בהדיא מה דין פלים אלו בטלטול חצר זה עצמו אם מתר או לא, ועין בכאור הלכה שבארנו שיש בזה מחלוקת הפוסקים, ועל-כך-פנים אם הביא (ט) משקין על-ידי נגרי לכות אחר שלא ערב עמה, כיון שבת רשות יחיד הוא, מתר לישאל לטלטל המשקין אחר-כך בכל הפית לכלי עלמא: ב (יז) ואסור לטלטל ממנו וכו'. והוא הדין דכתובו אסור לטלטל רק בתוך ארבע אמות, כמבאר לעיל בסימן שמו סעיף ג: (יח) לזרפף אחר. רוצה לומר, קורפף שהוא כמותו, שמחזיק יותר מבית-סאתים ולא הקף לדידה, דאלו אם אינו מחזיק רק בית-סאתים, או שהוא מחזיק יותר מבית-סאתים והקף לדידה, רשות-היחיד גמור הוא ואסור להכניס ולהוציא אליו כלל מקרפף זה, שהוא ברמלית (אחרונים: (ט) כי אם שתי אמות וכו'. דמפרמלית לברמלית מתריט, וברלעיל בסימן שמו סעיף ג. וכל זה בכלים ששבתו בתוכן, דאלו פלים ששבתו בתוך הבית והובאו לזרפף על-ידי עבדים וכהאי גוונא, אסור להוציאן (ט) לזרפף אחר: ג (כ) יולייכו אחד וכו'. דכיון ששכר ערבו יחד הרי הם כאיש אחד: (כא) וכלם מתרים: משום (י) דשליחותיהו קעביד: (כ) כיון ששכר ערכו ביחד: (כב) תחלה: (כד) דאם לא-כן, הא בעת שהולין פת שלו עדין לא היה מערב עמהם, ואף שאחר-כך ערכו יחד, (א) לא חל הערוב למפרע: (י) מיהו נראה, (י) דאם אחר שערבו בני חצרו חזרו וסמך בהדיא על אותו פת שהולין קום לערוכן, ודאי מהני, דהא קנית הערוב הוא כיון-השמשותף ודי בזה, דלא גרע מפני בחורה שכמת על הפת שעל השלחן: (כ) כמו שכתב סימן שסו סעיף יא) ואף-על-פי שאין עושים כלום, והוא הדין הכא נמי מהני אף בפת שלו, דכיון שערבו כבר, הוי עתה שליח דכלהו כשחזרו וסמך בהדיא על אותו פת בשביל כלם: (כג) שאין צריכין לערב. דהתם נמי אמרינן דכלהו כחד חשיבי ואחד מולין הפת משלו וכלם מתרים: (כד) סימן שע. סעיף ד' וה', עין שם: (כה) והוא שערבו וכו'. רוצה לומר, שגם בני החצר השניה ערכו (יג) מקדם לעצמם, דאי לאו הכי (יד) אינו מועיל מה שמוליכין הערוב אצלם, דלא צריכי' מבני החצר גופא שאסורים לטלטל בתצורן: (כו) מתירין. דעל-ידי נתערבו בני חצר זו יחד, ועל-ידי הכאת הפת מחצר שאצלה נעשו מערבין שתי החצרות יחד ומתירין

באור הלכה

החצר, ורק מחצר לחצר אהרת אסור, וכן הוא דעת התוספות בערוכין דף צא עמוד ב דבור המתחיל 'ובלים', דהחצר עצמה מתר לטלטל בכלה אם כבר הוציאן שם אף ששבתו בפית ונתוספת משמע דאין חילוק בין הוציאן דרך התר או דרך אסור, ומסתבא דגם רש"י סבירא לה הכי, ומה שכתב 'דרך מלבוש', ציר באופן דהתיר בזה, ודלמדת דסבירא להו דגנת חקמים לא היה אלא בהוצאה מרשות לרשות, כגון מבית לחצר שאינה מערבת או מחצר לחצר אהרת בכלים ששבתו בפית, אבל על חצר עצמו לא היה גזנת חז"ל כלל, ומתר לטלטל בכלו אף הכלים ששבתו בפית לשכר מנחים שם. ובהנה מתירן קשות הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל בשבת ק"ל ששכר על רש"י הנ"ל, וכן העתיק קש"א זו בחדישויו על משניות, וכן פרץ הספרים ש"י"ף שם, וכן מה שהביא הגאון רבי עקיבא איגר מרדף פו בערוכין ראה לדיכריו וכן מהרש"ב"א בדף עז, שוב אינו ראה לפי מה שבארנו שיטתם. שוב מצאתי בספר בית-מאיר סימן ששבת גס-כן דיון זה תלוי בפלגמא בין הפוסקים הנ"ל. ועין שם על, שעל-כך-פנים דבר זה פשוט וברור שפיה שכתב האגודה-העורר הנ"ל: "ועל-פי זה יש להזהיר אותן שקונין משקין בשבת על-ידי עבדים, שמביאין מחצר אחר שלא ערב עמהם, אף-על-פי שהובא כבר לביתם אסורין בטלטול בביתו כי אם בתוך ארבע אמות", טעות היא, כי מה ענין בית זה יחיד לחצר שלא ערב, דמתחלה היה דעתו המחמירין הנה ונזקא במצר שלא ערב, שרשות רבים שם וישן לתא דרשות הרבים ונתנו חקמים עליו דיון רשות הרבים, אבל בבית, מה ענין לחלק בדרשות היחיד גמור בין תוך ארבע אמות לחצר לזרפף אמות, ויבואי התר גמור הוא, עד כאן לשונו. ואף הגאון רבי עקיבא איגר, דמתחלה היה דעתו המחמיר גם בזה לדעת המחמירין, לכסוף משמע שהודה להבית-מאיר, עין שם: * לחצר אהרת. עין משנה ברוחה שהעמקנו בשם הגמרא, דאם הוציא מקמיה החצר להחצר שלא ערכו בה והוציאן שם דרך התר כגון דרך מלבוש ופשטן שם, אסור לחזור ולהוציא משם לחצר אהרת. ועין בבית-מאיר בסימן הנ"ל ששכתב דנהו דנזקא אם מתחלת קדשת היום לא היה הפגם עליו אלא שלבשו אחר-כך, אבל אם היה לבוש בו בביתו מתחלת קדשת השבת: (א) לא נחשב בכלל פלים ששבתו בפית, דכיון שנתנה לבוש בהם, בטלים לגבי גופו, וכן מצד הכסוף וספירת-השולשים: * או לנג לזרפף. הפגן-אברהם העתיק מפרש רש"י: דאסור להוציא מבית לחצר שם אף הדין ורואה מתוקנת יותר ספאתים אפלו הם של אדם אחד, וכן הוא סימן דעת התוספות וכן כתב גם הרשב"א בשם, והקשה על הרמב"ם דמשמע דדעתו להקל בזה, דמהגמרא משמע כפרש רש"י. ועין בחמ"ד-מ"ש ובשאר אחרונים הרבה שכתבו דאין הקרם מהגמרא רק אלא ודבנן דאסרי אפלו פלים ששבתו בתוכם משום דשתי רשיות הם לגמרי לדידהו, אבל לא אלא דרבי שמעון לענין פלים ששבתו בתוך הבית, הדידה קרפף שנה לחצר ממש, ויבדריהם מבאר ברשב"א, הובא בבית-יוסף סימן שנת, ומשמע שם ברשב"א שכן דעתו נוטה להקלה וישן גס-כן דעת מרן הרא"ה ז"ל. והעקר דיש בזה פלגמא בין הראשונים דעת הרמב"ם וכן הרמב"ם וכן העתיק גס-כן בלשון הרמב"ם המובא בפגן-אברהם וכו' והרא"ה וברשב"א להקל היבא דשניהם של אדם אחד או שערבו ביניהם ומה שרצה הפגן-אברהם לומר דאפשר דהרמב"ם לא קאי אקרפף, כבר השיג עליו הבית-מאיר ושאר אחרונים והוכיחו דבדיהם מהרמב"ם דרין כ"ף, ודעת רש"י והתוספות והרשב"א בהדישויו והרא"ה שפקר עושים פשוט כלאסר, וכן סתם הטור ושלחן-ערוך לעיל בסימן שנה סעיף י, וכמו שכתב שם הפגן-אברהם בסעיף-קטן יב. וכתב בבית-מאיר שם, דלכתחלה בודאי יש להחמיר בזה כפסק השלחן-ערוך, ובשעת הדחק נראה דיש לסמך להקלה: (י) * ואין בני חצר השניה צריכים וכו'.

שער הציור

(י) פדאיתא בגמרא דף צא: (ט) והוא הדין כשנכנס בבית אחר שלא ערב עמה ופשט שם כגדיו ששבתו בתוך ביתו, מתר לטלטלו בכל אותו הבית: (ט) הניו ששהתקופה הוא של אדם אחר, דאלו אם הלך שנה לאדם אחר בודאי שרי לדעת הרמב"ם וסיעתו שהבאנו בכאור הלכה, ואפילו לדעת רש"י שהובא בפגן-אברהם סעיף-קטן א אפשר דכיון ששבתו הוא מנה בקרפף מתר לטלטל בתוך ארבע אמות לקרפף אחר, ולא אסור לרש"י כי אם מחצר לקרפף. וצריך עיון: (י) גמרא: (א) תשובת הרא"ש: (ב) בגמרא-ישע ותוספת-שבת: (ג) דאי לא הכי אין ערוב למפרע ונב"ל: (ד) ונראה לי דאם הולוכו ערוכין לשם אסורים הם לטלטל גם בחצרן, כי ערוכין מנח בחצר אהרת שאסורה להן:

הַלְבוּת שֵׁבֶת סִימָן שַׁעַב

ביאורים ומוספים

[משנב"ב ס"ק טז]

אָסור להוֹלִיכֵן לְחֶצֶר אַחֲרַת שְׁלֵא עֲרֹבו עִמָּהֶן.⁹

מה שכתבנו לעיל ס"ק ד. ובהערות בסוף ספר שונה הלכות [כאן אות א] העיר על יסוד דברי החזו"א שיש שביניה גם באמצע השבת, שלא משמע כן בתוס' בעירובין [צט, ב ד"ה לא]. וראה עוד בהרחבה מה שכתב בזה הרמ"י לנדוי בקובץ מסורת, שמדובר הראשונים בעירובין (שם) מוכח שאין דין כלים ששבתו אלא בשבתו בין השמשות. ולפי זה אם בבין השמשות היה לבוש בהם, אין זה נחשב ככלים ששבתו בבית ומותר להוציאם מחצר לחצר.

[ביה"ל ד"ה או לג]

ובשעת הדין נראה דיש לסמך להקל¹².

ובמקום אחר (משנב"ב סי' שנח ס"ק פג ושעה"צ שם ס"ק עז) היקל בשעת הדחק, באופן שהגינה נמצאת בחצר ושטחה היא מיעוט משטח החצר, אבל אם הגינה היא בפני עצמה, משמע שאסור לטלטל אליה מהבית אף בשעת הדחק, וצ"ע.

[משנב"ב ס"ק טז]

מִכְמֵי הַחֶצֶר לְחֶצֶר שְׁלֵא עֲרֹבוּ בָּהּ וְהוֹצִיאוּן שֵׁם דְּרָךְ הַתְּרוּ.¹⁰

דמפסקמלית לכרמלית מתקרא¹³.

ואף לכרמלית אחרת שדינה ככרמלית מהתורה כגון בקעה, מותר, ואף שנמצא מטלטל מרשות היחיד לכרמלית, שהרי הקרפף נחשב לרשות היחיד מן התורה [כיון שיש לו מחיצות]. וטעם הדבר ביאר לעיל (סי' שמו ס"ק יז), שאם נאסור יסברו שהקרפף נחשב רשות היחיד גמור ואין עליו שם כרמלית כלל, ויבואו לטלטל בכלו כשאר רשות היחיד, ומתוך זה יבואו שאר אנשים לטלטל גם ברשות הרבים, כי הקרפף דומה קצת לרשות הרבים כיון שהוא גדול ולא הוקף לדירה, ועל כן נתנו עליו חכמים גם דין כרמלית, לענין זה שמוותר להוציא ממנו לכרמלית אחר, כגון בקעה וכיוצא בזה. [ושיעור גדול הקרפף לענין שלא יפקע ממנו שם רשות היחיד מן התורה, ראה לעיל בביה"ל שם ס"ג ד"ה קרפף].

[משנב"ב ס"ק טז]

דְּכִינֵן שְׂקָבֵר עֲרֹבוּ יַחַד הָרִי הֵם קְאִישׁ אֶתְדִּי.¹⁴

בדין זה הסתפק החזו"א [א"ח סי' פה ס"ק ח וי"ג] בכמה ספיקות. א. חצר שגרים שם עשרה דיירים, וחמשה מהם גבו את עירובם ונתנהו בבית אחד מהם, והחמשה הנותרים גבו את עירובם והביאחו לבית אחד מחמשה הראשונים שהניח את העירוב בבית אחר [שחידש החזו"א שזה מועיל, כיון שכשעירבו הראשונים נעשו כחבורה אחת, והאחרונים יכולים לתת את עירובם אצל כל אחד מבני החבורה], ואחר כך הוליכו החמשה האחרונים את עירובם לחצר אחרת, האם העירוב בין החצרות מועיל גם לראשונים. ב. ובאופן זה יש אף לדון, אם הראשונים מיינו את האחרונים במפורש להיות שלוחים לערב גם עבורם, האם העירוב מועיל עבורם כל זמן שלא נתנו פת. ג. באופן שהחמשה הראשונים הוליכו עירובם לחצר אחרת, האם העירוב מועיל גם לאחרונים. ד. באופן שהחצר השניה הביאה את עירובה אצל החמשה הראשונים, האם מועיל גם לאחרונים. וראה במשנב"ב להלן (ס"ק כב) שכתב בשם הפרישה שלעולם יש להניח את כל העירובין בבית אחד. וראה במה שכתבנו שם.

[משנב"ב ס"ק טז]

וְכֵלָם מְתָרִים.¹⁵

15) כשמוליך פת משלו, הסתפק החזו"א [א"ח סי' קא ס"ק ד] האם די בגרורת אחת לכל בני החצר או שצריך גרורת לכל אחד. וכתב שנראה שדי בגרורת אחת לכולם.

המשך במילואים עמוד 22

9) ובטעם האיסור ביאר בשו"ע הרב (ס"א), שהכלים ששבתו בבית, דינם בכל מקום שהם כאילו הם בבית, שאסור לטלטלם ממנו למקום אחר שלא עירבו עמו. והחזו"א ביאר [א"ח סי' קד ס"ק כה] שכלים אלו אינם נקראים כלי החצר אלא כלי הבית, ולכך אסור להוציאם לחצר אחרת. [וראה אור שמח (פ"ג מהל' עירובין ה"טו) שנקט כביאור החזו"א. וראה גם בספר נור ישראל (סי' נז) שכתב שיש חילוק ברין בסברות אלו].

ואף להוציאם לגינה או לקרפף אפילו שלו, מבואר בשו"ע לעיל (סי' שנח סוף ט"ז) שאסור, משום שבית וקרפף נחשבים לשתי רשויות. ובשעת הדחק, כתב הביה"ל (ד"ה או לג) שאפשר לטלטל מהבית לקרפף שלו.

10) וכלים ששבתו בבית ראובן והגיעו לחצר שמעון בדרך היתר, כתב בשו"ע הרב (ס"א) שמוותר להחזירם לחצר ראובן. אמנם, החזו"א (שם) כתב שאסור להחזירם לחצר ראובן, וכן אסור להוציאם מחצר שמעון לחצר לוי. והיינו כשלא עירבו ביניהם, אבל אם לוי עירב עם שמעון, כתב התוס' ר"י (עירובין צא, א) שמוותר להוציאם לחצר לוי.

וכלים ששבתו בבית ובאו בדרך מלבוש לחצר אחרת דרך כרמלית, נראה מדברי החזו"א (שם סי' צ סוף ס"ק כז) שגם בזה יש איסור לטלטל מחצר לחצר, ואף על פי שיש הפסק כרמלית בין חצרות אלו לבית שהכלים שבתו בו.

וכלים ששבתו בחצר ראובן והגיעו לחצר שמעון, כתב החזו"א (שם סי' קד ס"ק כה) שאסור להכניסם מחצר שמעון לביתו, אף על פי שחצירו וביתו של שמעון מעורבים יחד. וכתב שכן מבואר בתוס' (עירובין צט, ב ד"ה לא) שגשמים ששבתו בג חצירו וקלט הגשמים מהאוויר, אסור להכניסם לביתו. אמנם הגאון יעקב (עירובין פט, א) הסתפק בדבר [וראה גם בבית מאיר סי' שמש ס"ה בסוף דבריו].

ולדברי החזו"א נמצא, שהדר בעיר שמחיצותיה מתוקנות כראוי אבל אין שם שיתוף מבואות [משום שדרים שם נכרים או שאינם שומרי תורה ומצוות], מותר לו לטלטל את החפצים ששבתו בחדר המדרגות שבביתו לחדר המדרגות של בית אחר, אבל אין להכניסם שוב מחדר המדרגות של הבית השני לבית ההוא אף שבאותו בנין יש עירוב חצרות כדון, כיון ששבתו בחצר שאינה מעורבת עם הבית השני.

ואם מועיל נמצא בבין השמשות באחד מחדרי ביתו ולבשו והגיע לבית אחר, לדעת החזו"א [שהוא לעיל סי' שסו ס"ק ב] ששאר חדרי הבית דינם כחצר, אסור לו לטלטל את המעיל בבית ההוא מחדרי הבית שישנים בהם לחדר הבית שאוכלים בו, שהלא נמצא מטלטל כלים ששבתו בחצר אחרת מחצר לבית. אמנם, לדעת המשנב"ב (סי' שנה ס"ק לד) אין איסור בדבר, כיון שכל החדרים נדונים כבית.

[ביה"ל ד"ה לחצר]

אָכַל אֵם תִּיהָ לְבוּשׁ בּוּ בְּכִיתוּ בְּחֻלְתָּ קִדְשֵׁת הַשֶּׁבֶת.¹¹

11) וכתב החזו"א [א"ח סי' קד ס"ק כה], שאם היה לבוש בגדים כשקדש היום, ואחר כך פשטן בשבת בביתו ושוב לבשן ונכנס לחצרו או לחצר חצירו ופשטן שם, אסור להוציאם לחצר אחרת, משום שכשפשט את הבגדים בביתו הם קונים שביניה שם [וראה